

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ КРИМІНАЛЬНИМ СУДОМ

ГАЛАГАН Сергій Олександрович - докторант кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4028-942X>

УДК 343.98

DOI 10.32782/LAW.UA.2022.4.16

У статті досліджені генеза співробітництва України з Міжнародним кримінальним судом. Наголошено, що однією з головних цілей ООН є забезпечення повної поваги до прав та свобод людини у світі. У зв'язку з цим, боротьба з безкарністю, за мир і справедливість, права людини у конфліктних ситуаціях, а також запобігання та усунення загрози миру й придушення актів агресії, або інших порушень миру є одними із пріоритетних напрямів міжнародного судочинства. Заснування постійного Міжнародного кримінального суду є рішучим кроком уперед.

Автором розкриваються основні етапи становлення та розвитку кримінального процесуального співробітництва України з міжнародним кримінальним судом. Встановлено, що початок агресії Росії проти України обумовив необхідність доповнення вітчизняного кримінального процесуального щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом та притягнення до відповідальності за рішенням Міжнародного кримінального суду суб'єктів Російської Федерації, які здійснювали військові злочини або сприяли агресії проти України. У випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України та Римським статутим Міжнародного кримінального суду, компетентний орган може через центральний орган України звернутися до Міжнародного кримінального суду із запитом (проханням) про надання допомоги. Міжнародний кримінальний суд – перший правовий інсти-

тут, що діє постійно, у компетенцію якого входить переслідування осіб, відповідальних за геноцид, військові злочини і злочини проти людяності. Заснований на основі Римського статуту, прийнятого в 1998 році. Існує з липня 2002 року.

Констатовано, що внесені у 2022 році зміни та доповнення до Кримінального процесуального кодексу України поставили перед кримінальною процесуальною доктриною нові завдання, що пов'язані з теоретичним й прикладним переосмисленням ідеології застосування нових концептуальних новел і процесуальних інститутів кримінального процесуального законодавства. У цьому напрямі діяльності деякі положення розділу IX2 «Особливості співробітництва з міжнародним кримінальним судом» Кримінального процесуального кодексу України змушують по-новому розглядати окремі питання, які, б здавалось, на сьогодні є достатньо дослідженими у процесуальній науці. Зазначене також стосується й застосування міжнародних правових стандартів та урахування міжнародної судової практики у кримінальному процесі України, а також правозастосовної діяльності органів кримінальної юстиції України та суду в контексті співробітництва з Міжнародним кримінальним судом.

Ключові слова: Міжнародний кримінальний суд, кримінальний процес, співробітництво, кримінальне провадження, генеза, становлення, розвиток.

З бурхливим розвитком європейської та євроатлантичної інтеграції держав на межі ХХ–ХХІ століть суттєво розширилася географія вчинення кримінальних правопорушень та зв'язки правопорушників різних країн між собою. Протистояти їм без узгоджених дій правоохоронних органів стало складно. Така співпраця й раніше була передбачена відповідними міжнародно-правовими документами як на рівні всіх держав світу, так і на європейському рівні. Серед таких документів слід назвати, передусім, Статут Організації Об'єднаних Націй (ООН) (1945), Загальну декларацію прав людини (1948), Європейську конвенцію про захист прав і основних свобод (1950), Віденську конвенцію про право міжнародних договорів (1969) (вступила в дію у 1980 р.), типові договори про взаємодопомогу в галузі кримінального правосуддя, про перейняття кримінального провадження та видачу, що були прийняті Генеральною Асамблеєю ООН (1990), Конвенцію ООН проти транснаціональної злочинності (2000), а також інші акти ООН та міжнародних організацій. Загальні правила, спрямовані на врегулювання напрямів надання міжнародної правової допомоги під час кримінального провадження, знайшли своє відображення у національному законодавстві й наразі передбачені у розділі ІХ Кримінального процесуального кодексу (КПК) України [1].

У ст. 541 КПК України зазначено, що міжнародна правова допомога – проведення компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою [1].

Водночас початок агресії Росії проти України, вчинення нею низки правопорушень щодо нашої держави та її населення, нагальна потреба притягнення до кримінальної відповідальності військовослужбовців та інших громадян Росії обумовили необхідність внесення змін до кримінального процесуального законодавства України. У 2022 році КПК України доповнений розділом ІХ² «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом», у якому

відображені поставлені перед Україною виклики щодо притягнення до відповідальності за рішенням Міжнародного кримінального суду суб'єктів Російської Федерації, які здійснювали військові злочини або сприяли агресії проти України [2]. Дія такого розділу КПК України поширюється на співпрацю з Міжнародним кримінальним судом з метою сприяння у притягненні до кримінальної відповідальності осіб, які здійснювали збройну агресію РФ або агресію іншої країни проти України. Зміни в КПК України щодо співпраці з Міжнародним кримінальним судом передбачають: порядок передання кримінального провадження Міжнародному кримінальному суду; порядок виконання прохання Міжнародного кримінального суду про надання допомоги, яка стосується проведення процесуальних дій; порядок вжиття заходів для забезпечення збереження доказів на території України на прохання Міжнародного кримінального суду; порядок виконання Міжнародним кримінальним судом дій (функцій) на території України; порядок затримання осіб, які розшукуються Міжнародним кримінальним судом або стосовно яких надійшло прохання Міжнародного кримінального суду про тимчасовий арешт або про арешт і передання; порядок виконання в Україні рішень Міжнародного кримінального суду та ін.

Також визначено, що особу, яка тримається під вартою або відбуває покарання у вигляді позбавлення волі на території України, може бути тимчасово передано на прохання Міжнародного кримінального суду для дачі показань або участі в інших процесуальних діях під час розгляду справи Міжнародним кримінальним судом, та встановлено порядок такого передання [3].

Відповідно до ч. 1 ст. 617 КПК України співробітництво з Міжнародним кримінальним судом з метою сприяння у притягненні до кримінальної відповідальності та покаранні осіб, які вчинили злочини, що підпадають під його юрисдикцію, здійснюється шляхом вжиття необхідних заходів на прохання Міжнародного кримінального суду про співробітництво, у тому числі прохання про надання допомоги, про тимчасовий арешт, про арешт і передачу особи, а також

інші прохання, які можуть направлятися відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду. У випадках, передбачених КПК України та Римським статутом Міжнародного кримінального суду, компетентний орган може через центральний орган України звернутися до Міжнародного кримінального суду із запитом (проханням) про надання допомоги [1].

Міжнародний кримінальний суд, більш відомий під назвою Гаазький трибунал – перший правовий інститут, що діє постійно, у компетенцію якого входить переслідування осіб, відповідальних за: *геноцид* (цілеспрямовані дії з метою повного або часткового знищення груп населення чи народів за національними, етнічними, расовими, корисливими або релігійними мотивами), *злочини проти людяності* (ст. 7 Римського статуту визначає злочини проти людяності як злочини, які вчиняються у рамках широкомасштабного та систематичного нападу на цивільне населення, і такий напад є свідомим. Для вчинення злочинів проти людяності, на відміну від воєнних злочинів, вимога наявності збройного конфлікту не обов'язкова, хоча вони і можуть вчинятися під час збройних конфліктів. Ст. 7 Римського статуту містить вичерпний перелік дій, які вважаються злочинами проти людяності); *воєнні злочини* (ст. 8 Римського статуту – це злочини, які безпосередньо пов'язані та здійснюються протягом збройного конфлікту (як міжнародного, так і неміжнародного характеру), та які вчиняються у рамках плану або політики, або ж при широкомасштабному їх вчиненні. Їх також можна назвати серйозними порушеннями міжнародного гуманітарного права (законів і звичаїв війни). Ст. 8 Римського статуту містить вичерпний перелік дій, які вважаються воєнними злочинами у збройних конфліктах міжнародного та неміжнародного характеру). Заснований на основі Римського статуту (1998) та діє з липня 2002 р. на постійній основі [4]. До його складу входять президія, апеляційне відділення, судове відділення та відділення попереднього провадження (попереднього розгляду справ), офіс прокурора, секретаріат, а до компетенції – кримінальні правопорушення, вчинені після набуття чинності Римського статуту

[5]. Розташований у місті Гаазі, проте за бажанням Суду засідання можуть проходити у будь-якому місці. Такий судовий орган не належить до ООН та не підпорядковується їй, хоча може порушувати справи за поданням Ради Безпеки ООН. Процесуальними стадіями розгляду справ у суді є попереднє вивчення (Preliminary investigation), розслідування (Investigation), попередній розгляд (Pre-Trial), судовий розгляд (Trial), апеляційний розгляд (Appeals), примусове виконання рішення суду (Enforcement of sentence) [5].

Свою юрисдикцію суд здійснює відповідно до принципу компліментарності – забезпечення відповідальності за здійснення правосуддя над особами, звинуваченими у вчиненні злочинів проти міжнародного права, покладається на судову систему відповідної держави. Тобто Міжнародний кримінальний суд не замінює та не доповнює собою національну систему кримінального правосуддя держави. Відповідальність за переслідування осіб, винних у вчиненні злочинів геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів, повністю покладена на національні правоохоронні органи та національну судову систему держави. Відповідно до ст. 17 Римського статуту, Міжнародний кримінальний суд починає здійснювати свою кримінальну юрисдикцію лише тоді, коли буде встановлено, що відповідна держава не бажає або не може сама її реалізувати.

Варто наголосити, що міжнародне співтовариство давно прагнуло до створення постійного органу кримінального судочинства, але через усілякі розбіжності це питання впродовж тривалого часу завжди відкладалося. Так, створення Міжнародного кримінального суду для політичних лідерів, обвинувачених у вчиненні міжнародних злочинів, було вперше запропоновано в ході Паризької мирної конференції в 1919 році після Першої світової війни. Питання знову постало на конференції, що відбулася в Женеві під егідою Ліги Націй в 1937 році, що призвело до висновку створення постійного міжнародного суду для перегляду актів міжнародного тероризму. І хоча Конвенція була підписана багатьма державами, але вона залишилася не ратифікована, а тому не набула чинності [6].

Минуло багато років після того, як ООН вперше визнала необхідність започаткування міжнародного кримінального суду для переслідування за такі злочини, як геноцид, воєнні злочини і злочини проти людяності. Так, у 1948 році Генеральна Асамблея ООН у своїй резолюції вказувала про необхідність створення спеціального юридичного органу, який би на постійній основі займався кримінальним переслідуванням осіб, відповідальних за здійснення злочинів геноциду та інших злочинів аналогічної тяжкості. Робота над цим питанням була доручена Комісії міжнародного права, яка прийшла до висновку, що створення такого органу є бажаним і можливим з точки зору міжнародного права, проте пізніше робота в цьому напрямку Генеральною Асамблеєю була припинена у зв'язку з відсутністю консенсусу до визначення поняття агресія [6].

Після того, як Комісія зробила висновок про те, що створення Міжнародного суду для переслідування осіб, звинувачених у геноциді та інших злочинах аналогічної тяжкості, є як бажаною, так і можливою, Генеральна Асамблея створила комітет для підготовки пропозицій щодо установ такого суду. У подальшому, Комітет підготував проєкт статуту в 1951 році, а через два роки переглянув його. Проте Генеральна Асамблея ухвалила відкласти розгляд проєкту статуту до ухвалення визначення агресії.

У середині ХХ ст. після Другої світової війни міжнародне співтовариство досягло консенсусу тільки відносно визначення поняття геноциду, злочинів проти людяності та воєнних злочинів, прийнявши відповідні міжнародні документи. Величезний вплив на формування міжнародного кримінального права та кримінального судочинства надали Нюрнберзький і Токійський процеси над особами, винними у вчиненні воєнних злочинів, злочинів проти миру і проти людяності під час Другої світової війни. Надалі в умовах біполярного світу і загострення холодної війни питання про заснування Міжнародного кримінального суду більше не піднімалося.

Тільки наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років після закінчення «холодної війни» до цього питання було знову привер-

нуто увагу. У грудні 1989 р. у відповідь на прохання Тринідада і Тобаго Генеральна Асамблея звернулася до Комісії міжнародного права з проханням відновити роботу над питанням про міжнародний кримінальний суд, який має юрисдикцію, що поширюється на незаконний обіг наркотичних засобів. У 1993 році у колишній Югославії вибухнув конфлікт, і військові злочини, злочини проти людяності та геноцид у формі «етнічних чисток» знову прикупи до себе міжнародну увагу. У рамках зусиль, спрямованих на те, щоб покласти край поширеним стражданням людей, Рада Безпеки ООН заснувала спеціальний міжнародний трибунал по колишній Югославії для притягнення до відповідальності фізичних осіб, винних у скоєнні цих жорстоких актів, і для припинення скоєння аналогічних злочинів у майбутньому [7].

Незабаром після цього Комісія міжнародного права успішно завершила свою роботу над проєктом статуту міжнародного кримінального суду та у 1994 році представила проєкт статуту Генеральній Асамблеї. Для розгляду основних питань по суті, що впливають із цього проєкту статуту, Генеральна Асамблея заснувала Спеціальний комітет з питань заснування міжнародного кримінального суду, який збирався двічі в 1995 році. Після того, як Генеральна Асамблея розглянула доповідь Комітету, вона створила Підготовчий комітет для Міжнародного кримінального суду для підготовки тексту для подання дипломатичної конференції, що користується широкою підтримкою зведеного проєкту. Підготовчий комітет, який збирався в період з 1996 по 1998 роки, провів свою заключну сесію у березні та квітні 1998 року та завершив роботу над упорядкуванням проєкту тексту.

Як уже відзначалось, у 1989 році уряд Тринідаду і Тобаго звернувся з листом до Генеральної Асамблеї з проханням відновити роботу над питанням про міжнародний кримінальний суд, який у тому числі володів би юрисдикцією щодо злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків. У 1991 р. в колишній Югославії почалася кровопролитна громадянська війна, а в 1994 р. – в Руанді стався геноцид. Рада Безпеки ООН відреагу-

вала на дві останні ситуації і своїм рішенням заснувала «ad hoc» трибунали для залучення до покарання відповідальних осіб. Однак, оскільки ці трибунали були створені для розслідування злочинів, вчинених тільки в конкретний час і в рамках певного конфлікту, міжнародним співтовариством була досягнута загальна згода про те, що остаточно на зріло питання про заснування незалежного і постійного кримінального суду.

Тому у 1998 р. Генеральна Асамблея з цього питання постановила скликати під егідою ООН Дипломатичну конференцію в Римі за участю всіх держав і 17 липня міжнародне співтовариство досягло історичного рішення, підписавши Римський статут – правову основу для створення Міжнародного кримінального суду на постійній основі [5].

Відповідно до своєї юрисдикції Міжнародний кримінальний суд може винести вирок щодо позбавлення волі на строк до 30 років або ж призначити довічне позбавлення волі за вчинення особливо тяжкого злочину. Так, у рамках діяльності такого органу є ряд успішних випадків притягнення винних до відповідальності. Томаса Лубанга визнано винним у воєнних злочинах (вербуванні дітей у віці до 15 років і використання їх для активної участі в бойових діях), вчинених у 2002-2003 рр. у Демократичній Республіці Конго. Вирок – чотирнадцять років ув'язнення [8].

Також Міжнародний кримінальний суд може ухвалити рішення про накладення штрафу, конфіскацію доходів, майна або активів, одержаних від вчиненого злочину. Вирок є обов'язковим до виконання. Держава, громадянином якої є засуджений, не може змінити вирок або звільнити його до закінчення терміну ув'язнення.

Міжнародний кримінальний суд має ефективні механізми притягнення осіб до відповідальності, зокрема може видати міжнародний ордер на арешт особи, щодо якої винесено вирок, навіть якщо підозрюваний – глава держави. Так, у 2009 році Міжнародний кримінальний суд видав ордер на арешт чинного президента Судану Омара аль-Башира. Його обвинувачували у причетності до геноциду та воєнних злочинах під час конфлікту між центральним урядом

країни та суданськими повстанцями [8]. У 2011 р. видано ордери на арешт лівійського лідера Муаммара Каддафі, його сина Саїфа аль-Іслама і глави лівійської розвідки Абдулли аль-Сенуссі, звинувативши їх у злочинах проти людяності. Головний прокурор Суду Луїс Морено Окампо просив видати ордери за «навмисне» вбивство демонстрантів у Лівії після того, як Рада безпеки ООН звернулася з цим питанням до суду. У своїй постанові Міжнародний кримінальний суд повідомив, що існують «достатні підстави», щоб вважати, що Каддафі, його син і аль-Сенуссі вчинили злочини, що потрапляють під юрисдикцію суду і що слід видати ордер на їх арешт. Проте, проведення арештів є складним завданням для Міжнародного кримінального суду, зважаючи на відсутність власної поліції, що змушує суд покладатися на країни-учасниці. Тому Саїф аль-Іслам і Абдулла Сенуссі затримані і перебувають під вартою в Лівії, але в Міжнародний кримінальний суд досі не передані [4].

Загалом Україна постійно підтримує зв'язки з міжнародною спільнотою на рівні різних учасників правовідносин. З 90-х років ХХ ст. значно посилилась інтенсивність контактів представників національного права з міжнародною правовою системою, а підписавши цілу низку міжнародно-правових актів, зокрема з питань захисту прав, свобод та законних інтересів людини, виник певний взаємозв'язок цих норм. Для юридичної науки це стало поштовхом до підвищення активності у сфері теоретичних розробок щодо проблем співвідношення і взаємодії національної правової з міжнародною нормативною системою на універсальному та регіональному рівнях. Така тенденція поширилась й на кримінальне процесуальне законодавство України, що пов'язано із суттєвим впливом з боку міжнародної спільноти та Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу, Ради Європи та інших суб'єктів міжнародних відносин. Чинне законодавство України не може ефективно виконувати свої функції без врахування особливостей міжнародних процесів та узгодження їх з положеннями загальнонавизнаних міжнародних правових актів [9, с. 6–7]. Одним з джерел кримінального процесу, як

передбачає Кримінальний процесуальний кодекс України, є положення міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надає Верховною Радою України.

Вперше у 2014 р. Верховна рада України звернулася до Міжнародного суду з проханням притягти до відповідальності В. Януковича та інших посадовців за злочини проти людяності під час мирних акцій протесту громадян, що відбувалися із 30 листопада 2013 р. до 22 лютого 2014 р. Міжнародний кримінальний суд визнав свою юрисдикцію попри те, що на той момент Україна ще не ратифікувала Римський статут і розпочав розслідування «Ситуація в Україні». У 2015 р. Україна звернулася до суду щодо воєнних злочинів і злочинів проти людяності на сході України і в Криму. Другу заяву приєднали до першої і наприкінці 2020 року, після розгляду справи, прокурори ухвалили рішення про наявність підстав для початку офіційного розслідування [10]. У 2022 р. головний прокурор Міжнародного кримінального суду у Гаазі Карім Хан вирішив ініціювати розслідування щодо вчинення росією воєнного злочину й злочину проти людства в Україні [11].

На етапі досудового розслідування важливо забезпечувати єдиний стандарт збору доказів у відповідних провадженнях. Зокрема, 26 березня 2022 Генеральні прокурори України, Польщі та Литви підписали Угоду про створення спільної слідчої групи для розслідування воєнних злочинів та злочинів проти людяності на території України. За повідомленням Офісу Генерального прокурора, діяльність групи буде зосереджуватись на зборі, безпечному зберіганні та швидкому обміні інформацією та доказами воєнних злочинів, зібраними в ході розслідувань на території держав-сторін, а також оперативно-розшукових заходах. У подальшому до неї приєдналися Естонія, Латвія та Словаччина. Також до Групи доєднався і Міжнародний кримінальний суд в якості учасника. Усі країни-учасниці, крім України, ратифікували Римський статут та приєдналися до Міжнародного кримінального суду, що вимагало приведення до відповідності їх національного законодавства з урахуванням міжнародних стандартів, якими керує-

ся Міжнародний кримінальний суд. Тому в цьому напрямку перед Україною залишається значний виклик з приводу забезпечення належної якості доказів, зібраних у межах діяльності спільної слідчої групи.

Крім того, прийнятими новелами до КПК України після повномасштабного вторгнення рф, законодавець заклав положення, що ці новели по співпраці з Міжнародним кримінальним судом будуть діяти тільки щодо осіб (громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства), які на момент вчинення злочину, що підпадає під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, були підпорядковані та/або діяли, з метою здійснення збройної агресії проти України, та/або на підставі рішень (наказів, розпоряджень тощо) посадових осіб, військового командування, або органів державної влади рф або іншої країни, що здійснювала агресію, або сприяла її здійсненню проти України [1]. Тобто щодо тих, хто діяв за наказом рф, умовно буде поширюватись лише на злочини з боку рф. Через некоректні формулювання затверджених норм, на практиці можуть виникати проблемні питання у сфері реалізації такої співпраці. Зокрема, ст. 624 КПК України передбачає, що процесуальні дії на території України на підставі та на виконання прохання Міжнародного кримінального суду може проводити Прокурор Міжнародного кримінального суду. Натомість подібні обмеження значно ускладнюють роботу Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду в Україні через вимогу його особистого залучення до проведення процесуальних дій і неможливість делегування повноважень слідчим Суду [12].

За весь час існування такого міжнародного органу було видано до 40 ордерів на арешт, що дало змогу затримати велику кількість винних осіб. Міжнародний кримінальний суд не лише притягує керівників держав та інших топ-посадовців до відповідальності за геноцид й воєнні злочини, він також розглядає справи щодо репарацій.

У разі вчинення міжнародних злочинів та відповідного переслідування у рамках юрисдикції Міжнародного кримінального суду, у інших держав з'являється обов'язок заарештувати та передати винну особу до

такого органу. Крім того, усі країни-учасниці Женевських конвенцій зобов'язані притягнути винну особу до кримінальної відповідальності у своїх юрисдикціях. Відтак, у випадку з численними міжнародними злочинами, вчиненими рф, відповідальним за їх вчинення не буде де сховатися, окрім, власне, рф або інших диктатур [13].

Підводячи підсумки, варто наголосити, що однією з головних цілей ООН є забезпечення повної поваги до прав та свобод людини у світі. У зв'язку з цим, боротьба з безкарністю, за мир і справедливість, права людини у конфліктних ситуаціях, а також запобігання та усунення загрози миру й придушення актів агресії, або інших порушень миру є одними із пріоритетних напрямів міжнародного судочинства. Заснування постійного Міжнародного кримінального суду є рішучим кроком уперед.

У цьому контексті варто зауважити, що внесені у 2022 році зміни та доповнення до КПК України поставили перед кримінальною процесуальною доктриною нові завдання, що пов'язані з теоретичним й прикладним переосмисленням ідеології застосування нових концептуальних новел і процесуальних інститутів кримінального процесуального законодавства. У цьому напрямі діяльності положення розділу IX² «Особливості співробітництва з міжнародним кримінальним судом» КПК України змушують по-новому розглядати окремі питання, які б, здавалось, на сьогодні є достатньо дослідженими у процесуальній науці. Зазначене також стосується й застосування міжнародних правових стандартів та урахування міжнародної судової практики у кримінальному процесі України, а також правозастосовної діяльності органів кримінальної юстиції України та суду в контексті співробітництва з Міжнародним кримінальним судом.

Позитивними наслідками ратифікації Римського статуту для України стало б отримання механізму безпосереднього покарання тих, хто вчиняє міжнародні злочини; стимулювання національних органів розслідування діяти ефективніше, вивчати ширше коло фактів, що можуть вказувати на вчинення воєнних злочинів, слідувати міжнародним стандартам документування,

роботи зі свідками тощо; набуття статусу учасника процесу в усіх структурах міжнародного кримінального суду, зокрема і право вносити кандидатуру судді від України та брати участь у виборах Прокурора Суду; залучення жертв міжнародних злочинів до процесу розгляду справ; продовження та розширення санкційної політики України та інших держав щодо рф як держави-агресора на підставі рішень міжнародних судів щодо росії.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квіт. 2012 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом: Закон від 3 трав. 2022 р. № 2236-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text>
3. Набули чинності зміни КПК щодо співпраці з Міжнародним кримінальним судом. *PRAVO. ua. Юридична практика*. 2022. URL: <https://pravo.ua/nabuly-chynnosti-zminy-kpk-shchodo-spivrobitnytstva-z-mizhnarodnym-kryminalnym-sudom/>
4. Міжнародний кримінальний суд. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D1%83%D0%B4
5. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду від 17 лип. 1998 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588/sp:max50:nav7:font2#Text
6. Кулеба Д. І. Міжнародний кримінальний суд. *Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х т./ редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 2. 812 с.*
7. Международный уголовный суд: исторический обзор. *Організація Об'єднаних Націй*. URL: <https://web.archive.org/web/20121206070017/http://www.un.org/ru/law/icc/overview.shtml>
8. Що таке Міжнародний Кримінальний Суд? *Українська гелсінська спілка з прав*

людини. 2022. 25 берез. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/shcho-take-mizhnarodnyu-kryminalnyu-sud/>

9. Уваров В. Г. Міжнародно-правові стандарти у кримінальному процесі України монографія. Харків : НікаНова, 2014. 416 с.

10. МКС вирішив розслідувати воєнні злочини на Донбасі й в Криму. *DeutscheWelle*. URL: <https://www.dw.com/uk/mks-vyrishyv-rozsliduvaty-voenni-zlochyny-na-donbasi-y-v-krymu/a-55913155>

11. Роціна О. Прокурор Міжнародного кримінального суду почав розслідування щодо злочинів Росії. *Українська правда*. 2022. 1 берез. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/1/7326994/>

12. Павлюк А. Досудове розслідування в умовах воєнного стану: які зміни внесено в КПК? *Адвокатська практика під час війни*. 2022. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/213263_dosudove-rozsliduvannya-v-umovakh-vonnogo-stanu-yak-zmni-vneseno-v-kpk

13. Мошенець О. Міжнародний кримінальний суд – шлях до Гааги та репарацій. *LB.ua*. 2022. 26 серп. URL: https://lb.ua/blog/olena_moshenets/527492_mizhnarodniy_kriminalniy_sud-shlyah.html

Serhii Galagan (Kyiv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4028-942X>

Doctoral student of the Department of Criminal Procedure

National Academy of Internal Affairs

HISTORICAL AND LEGAL

BACKGROUND OF THE CRIMINAL PROCEDURAL COOPERATION OF UKRAINE WITH THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT

The article examines the genesis of Ukraine's cooperation with the International Criminal Court. It was emphasized that one of the main goals of the UN is to ensure full respect for human rights and freedoms in the world. In this regard, the fight against impunity, for peace and justice, human rights in conflict situations, as well as the prevention and elimination of threats to peace and suppression of acts of aggression or other violations of peace are among the priority areas of international justice. The establishment of a permanent In-

ternational Criminal Court is a decisive step forward.

The author reveals the main stages of formation and development of criminal procedural cooperation of Ukraine with the international criminal court. It was established that the beginning of Russia's aggression against Ukraine necessitated the addition of the domestic criminal procedure regarding cooperation with the International Criminal Court and bringing to justice by the decision of the International Criminal Court subjects of the Russian Federation who committed war crimes or contributed to aggression against Ukraine. In the cases provided for by the Criminal Procedure Code of Ukraine and the Rome Statute of the International Criminal Court, the competent body may, through the central body of Ukraine, apply to the International Criminal Court with a request (request) for assistance. The International Criminal Court is the first permanent legal institution whose competence includes the prosecution of persons responsible for genocide, war crimes and crimes against humanity. It was founded on the basis of the Rome Statute adopted in 1998. It exists since July 2002.

It was established that the changes and additions to the Criminal Procedure Code of Ukraine introduced in 2022 presented new tasks to the criminal procedural doctrine, which are related to the theoretical and applied rethinking of the ideology of the application of new conceptual novels and procedural institutes of the criminal procedural legislation. In this area of activity, some provisions of Chapter IX2 "Peculiarities of Cooperation with the International Criminal Court" of the Criminal Procedure Code of Ukraine force us to consider in a new way certain issues that would seem to be sufficiently researched in procedural science today. This also applies to the application of international legal standards and the consideration of international judicial practice in the criminal process of Ukraine, as well as the law enforcement activities of the criminal justice bodies of Ukraine and the court in the context of cooperation with the International Criminal Court.

Key words: International Criminal Court, criminal process, cooperation, criminal proceedings, genesis, formation, development.